

คู่มือปฏิบัติงาน

เรื่อง

การใช้งานเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน
(Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA

จัดทำโดย

นางวรรณฤดี หมื่นพล

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คู่มือปฏิบัติงาน

เรื่อง

การใช้งานเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน
(Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA

จัดทำโดย

นางวรรณฤดี หมื่นพล
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญกมล ชุนพิทักษ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มีนาคม พ.ศ. 2567

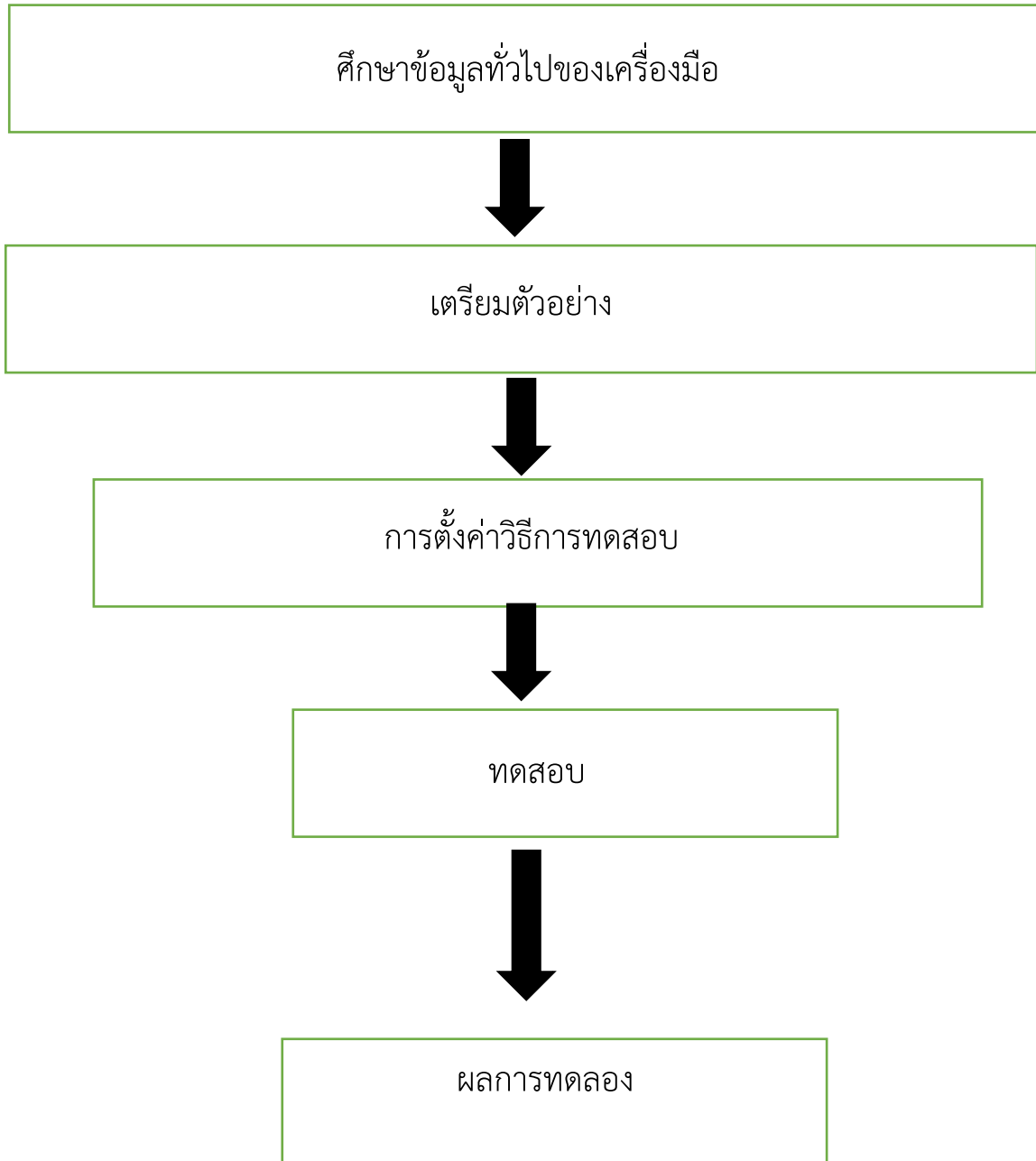
คำนำ

เครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดเพื่อหาค่าพลังงานความร้อนของตัวอย่างผงของแข็งและของเหลวและสามารถติดไฟได้ เช่น น้ำมัน ถ่านหิน วัสดุการเกษตร สิ่งแวดล้อมและอื่นๆ โดยวิธีการหลักๆ ของการหาค่าพลังงานโดยใช้เครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) ก็จะมีอยู่ 2 วิธีหลักๆตามมาตรฐาน ASTM. คือ Isoperibol Method , Adiabatic Method แต่ส่วนใหญ่ห้องปฏิบัติการจะเลือกใช้วิธี Isopribol ซึ่งได้มาตรฐานมากกว่า โดยหลักการของเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) ด้วยวิธี Isoperibol ตามมาตรฐาน ASTM จะใส่ตัวอย่างลงไปในกลุ่มบอมบ์นำกลุ่มบอมบ์ใส่ไปในเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) โดยรอบๆ กลุ่มบอมบ์จะมีน้ำที่ควบคุมอุณหภูมิเครื่องก็จะทำงานโดยการจุดติดไฟเพื่อเผาไหม้ตัวอย่างจนสมบูรณ์และให้ความร้อนออกมา ความร้อนจะแพร่กระจายไปยังน้ำที่อยู่รอบๆ กลุ่มบอมบ์เครื่องจะตรวจวัดการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิน้ำและคำนวณออกมาเป็นค่าพลังงานความร้อนออกมาให้ ปกติค่าพลังงานความร้อนจะมีหน่วย J, Kcal/kg, Cal/g, MJ/kg หรือ BTU/lb ขึ้นอยู่กับว่าห้องปฏิบัติการต้องการรายงานเป็นหน่วยไหนสามารถ Set ตั้งค่าที่เครื่องได้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
แผนภูมิขั้นตอนการใช้งานเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter)	1
ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเครื่อง	2
1.2 อุปกรณ์ของเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter)	3
1.3 โหมดการใช้งานหลัก	4
ขั้นตอนที่ 2 การใช้งานโปรแกรม	5
ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและอุปกรณ์	7
3.1 เครื่องมือและอุปกรณ์	7
ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมตัวอย่างและการวัดค่า	8
4.1 การเตรียมและตั้งค่าการทดสอบ	8
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์	11

ขั้นตอนการใช้งานเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน
(Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลการทำงานของเครื่อง

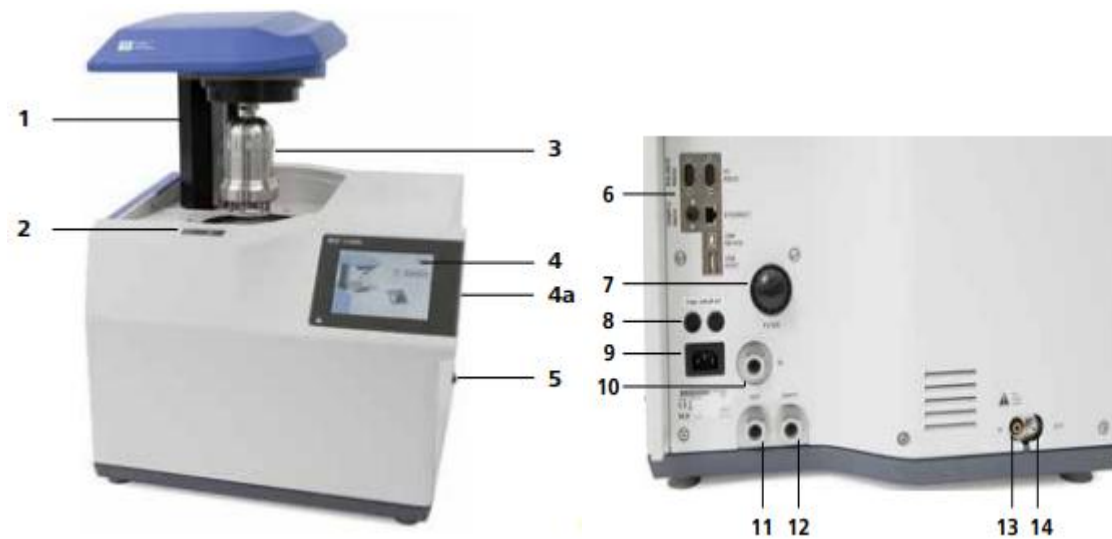
ข้อมูลทั่วไปของเครื่อง

เครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดเพื่อหาค่าพลังงานความร้อนของตัวอย่างผงของแข็งและของเหลวและสามารถติดไฟได้ เช่น น้ำมัน ถ่านหิน วัสดุการเกษตร สิ่งแวดล้อมและอื่นๆ โดยวิธีการหลักๆ ของการหาค่าพลังงานโดยใช้เครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) ก็จะมีอยู่ 2 วิธีหลักๆตามมาตรฐาน ASTM. คือ Iso-peribol Method , Adiabatic Method แต่ส่วนใหญ่ห้องปฏิบัติการจะเลือกใช้วิธี Iso-peribol ซึ่งได้มาตรฐานมากกว่า โดยหลักการของเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) ด้วยวิธี Iso-peribol ตามมาตรฐาน ASTM จะใส่ตัวอย่างลงไปในกลุ่มบอมบ์นำลูกบอมบ์ใส่ไปในเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) โดยรอบๆ ลูกบอมบ์จะมีน้ำที่ควบคุมอุณหภูมิเครื่องก็จะทำงานโดยการจุดติดไฟเพื่อเผาไหม้ตัวอย่างจนสมบูรณ์และให้ความร้อนออกมา ความร้อนจะแพร่กระจายไปยังน้ำที่อยู่รอบๆ ลูกบอมบ์เครื่องจะตรวจวัดการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิน้ำและคำนวณออกมาเป็นค่าพลังงานความร้อนออกมาให้ ปกติค่าพลังงานความร้อนจะมีหน่วย J, Kcal/kg, Cal/g, MJ/kg หรือ BTU/lb ขึ้นอยู่กับว่าห้องปฏิบัติการต้องการรายงานเป็นหน่วยไหนสามารถ Set ตั้งค่าที่เครื่องได้

รูปที่ 1 เครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA

1.2 อุปกรณ์ของเครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA

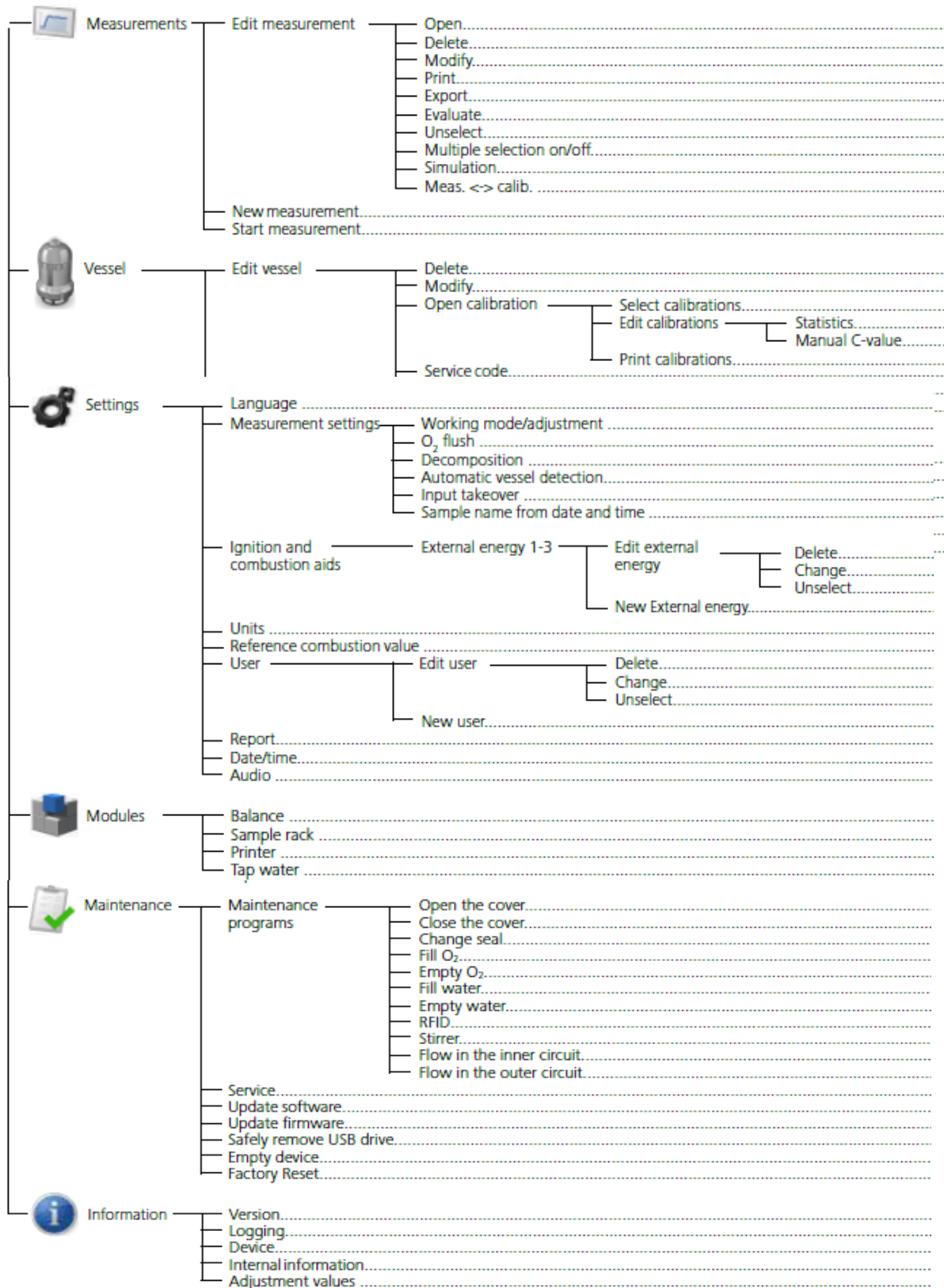

- 1). ลิฟท์
- 2). เซ็นเซอร์สำหรับตรวจจับภาพขณะจุดระเบิด RFID
- 3). ภาชนะจุดระเบิด
- 4). หน้าจอแสดงผล
- 5). สวิตช์เปิด-ปิดเครื่อง
- 6). ช่องเสียบอุปกรณ์ต่อพ่วง
- 7). ไส้กรองน้ำ
- 8). ฟิวส์
- 9). ช่องเสียบสายไฟ 220V
- 10). ช่องน้ำเข้า
- 11). ช่องน้ำออก
- 12). ช่องระบายน้ำล้น
- 13). ช่องต่อลมเข้า
- 14). ช่องต่อลมออก

รูปที่ 2 ส่วนประกอบต่างๆ ของเครื่อง

1.3 โหมดการใช้งานหลักมีดังนี้

รูปที่ 3 โหมดการใช้งาน

ขั้นตอนที่ 2 การใช้งานโปรแกรม

1. หน้าเมนู (Menu)

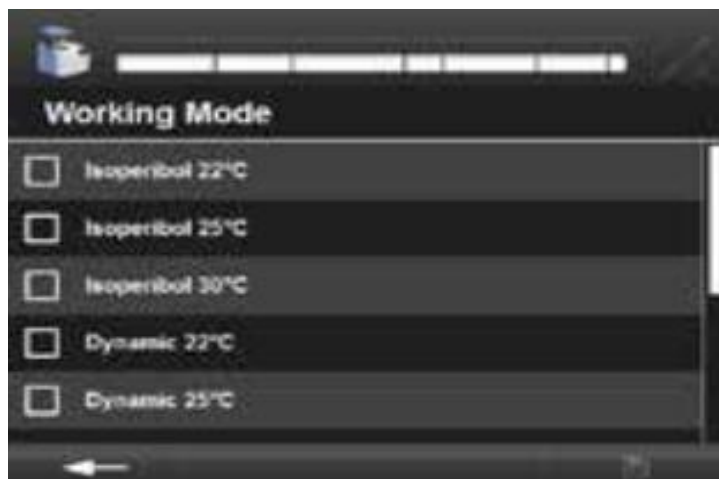
รูปที่ 4 หน้าเมนู (Menu)

2. เลือกภาษาที่ต้องการใช้งาน โดยไปที่โหมด Setting / Language

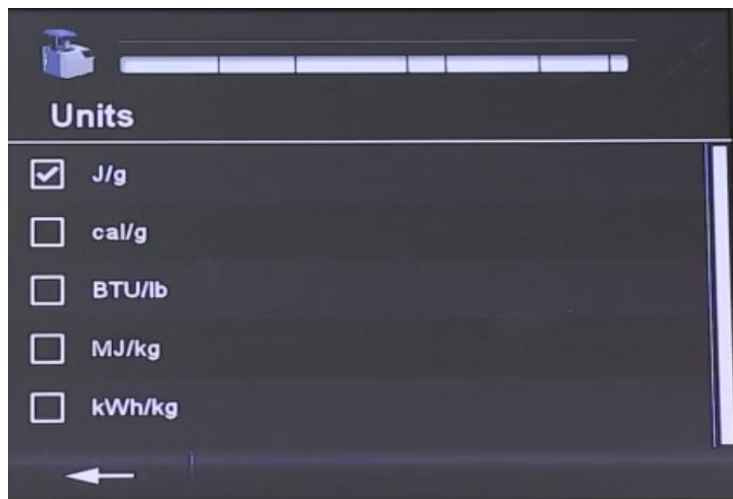
รูปที่ 5 ตั้งค่าภาษาที่ใช้ในการทดสอบ

3. เลือกโหมดที่ต้องการวัด โดยไปที่โหมด Setting / Measurement setting /Working

รูปที่ 6 โหมดการวัด

4. เลือกหน่วยที่ต้องการรายงานผล โดยไปที่โหมด Setting / Unit

รูปที่ 7 เลือกหน่วยการรายงานผล

5. เลือกมาตรฐานอ้างอิงที่ใช้ในการรายงานผล โดยไปที่โหมด Setting / Report

รูปที่ 8 มาตรฐานอ้างอิงที่ใช้ในการรายงานผล

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและอุปกรณ์

3.1 เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่องวิเคราะห์พลังงานความร้อน (Bomb Calorimeter) รุ่น C6000 ยี่ห้อ IKA
2. เครื่องชั่งทศนิยม 4 ตำแหน่ง
3. แท่นอัดเม็ด
4. คีมคีบ (Forcep)
5. กระดาษชำระแบบไม่มี絮
6. ด้ายจุดระเบิด (Firing cotton)
7. แคปซูล (Gelatine capsule) (ใช้สำหรับใส่ตัวอย่างที่เป็นของเหลว)
8. ถุงซิบบ (Combustion bag) (ใช้กรณีตัวอย่างอัดเม็ดไม่ได้และมีการฟุ้งกระจาย เช่น แป้ง)
9. ถ้วยบอมบ์

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมตัวอย่างและการวัดค่า

4.1 การเตรียมและตั้งค่าการทดสอบ

1. เสียบปลั๊กเปิดเครื่องสำรองไฟโดยกดปุ่ม ON ค้างไว้

รูปที่ 9 เครื่องสำรองไฟ

2. เปิดเครื่องหล่อเย็น (Cooling) ตั้งอุณหภูมิที่ 19°C โดยกด ปุ่ม Temp รออุณหภูมิให้ได้ 19°C ตรวจสอบระดับน้ำหล่อเย็น (Cooling) ให้อยู่ในระดับสูงสุดเสมอ

รูปที่ 10 เครื่องหล่อเย็น

3. เปิดวาล์วออกซิเจน (O_2) ปรับแรงดันก่อนเข้าเครื่องไว้ที่ 30 bar

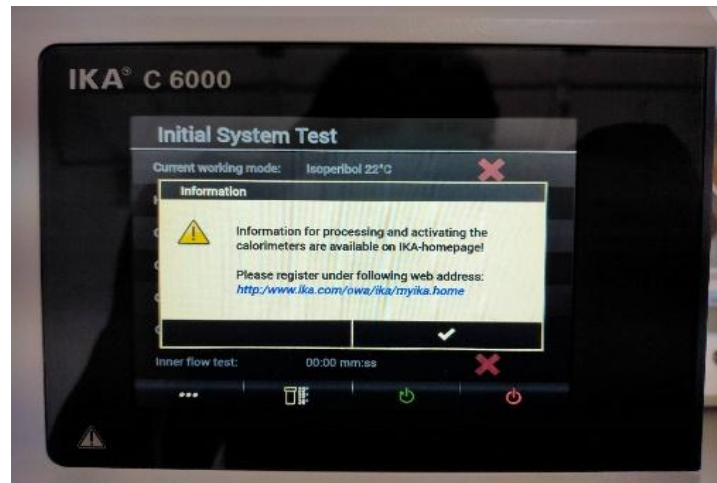
รูปที่ 11 วาล์วออกซิเจน (O_2)

4. เปิดเครื่อง Bomb โดยกดที่สวิตช์หลังเครื่อง

รูปที่ 12 สวิตช์เปิด-ปิดเครื่องทำความเย็นและเครื่องวิเคราะห์ค่าความร้อน (Bomb Calorimeter)

5. ข้อมูลเข้าเครื่อง

รูปที่ 13 หน้าจอแสดงข้อมูลก่อนเข้าโปรแกรม

6. ตัวเครื่องจะตรวจเช็คคุณสมบัติของน้ำหมุนเวียนให้อยู่ในช่วงที่กำหนดก่อนการเผาไหม้จริง

รูปที่ 14 หน้าจอ ตรวจเช็คคุณสมบัติของน้ำหมุนเวียนให้อยู่ในช่วงที่กำหนดก่อนการเผาไหม้จริง

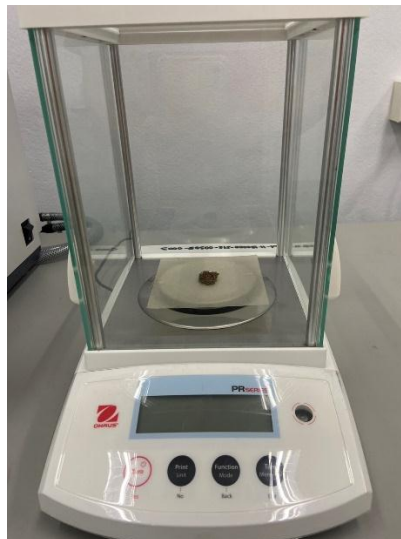
7. เมื่อตรวจเช็คระบบการทำงานของเครื่องเรียนร้อยโปรแกรมจะเข้าสู่หน้าเมนู (Menu)

รูปที่ 15 ตรวจเช็คระบบการทำงานของเครื่องเรียนร้อยโปรแกรมจะเข้าสู่หน้าเมนู (Menu)

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์

1. ชั่งตัวอย่าง 0.5-1 g ขึ้นอยู่กับชนิดของตัวอย่างและการให้ค่าพลังงานความร้อนโดยค่าพลังงานความร้อนไม่เกิน 40,000 J/g

รูปที่ 16 การชั่งตัวอย่าง

2. นำตัวอย่างไปอัดเม็ด

รูปที่ 17 อุปกรณ์การอัดเม็ด

3. ตัวอย่างที่ได้จากการอัดเม็ดและวัดน้ำหนักอีกครั้งก่อนนำไปใส่ในถ้วยบอมบ์

รูปที่ 18 ตัวอย่างจากการอัดเม็ด

4. นำตัวอย่างที่อัดเม็ดแล้วใส่ลงในภาชนะเผาไหม้และผูกด้วยจุดชนวนระเบิดให้สัมผัสกับตัวอย่าง

รูปที่ 19 ตัวอย่างลงในภาชนะเผาไหม้ (ลูกบอมม์)

5. ปิดฝาลูกบอมม์

รูปที่ 20 การปิดฝาลูกบอมม์

6. ใส่ค่าน้ำหนักตัวอย่าง, ภาชนะที่ใช้เผาไหม้, รูปแบบการวัดและวัสดุเพิ่มเติมที่ใช้ในการช่วยจุดระเบิดโดยไปที่ โหมด Vessel / New measurement

รูปที่ 21 การใส่ค่าน้ำหนักและการตั้งชื่อตัวอย่าง

7. เลือกแบบการทดสอบ

รูปที่ 22 เลือกแบบการทดสอบ

8. ตัดค่าพลังงานของด้ายจู่ระเบิด (Firing cotton) ที่ใช้ในการจู่ระเบิดโดยด้ายจู่ระเบิด (Firing cotton) มีพลังงาน 50 J/g

รูปที่ 23 ตัดค่าพลังงานของด้ายจู่ระเบิด (Firing cotton)

9. นำภาชนะเผาไหม้ใส่เข้าไปในตัวเครื่องโดยต้องสแกนลูกบอมบ์กับตัวเครื่อง

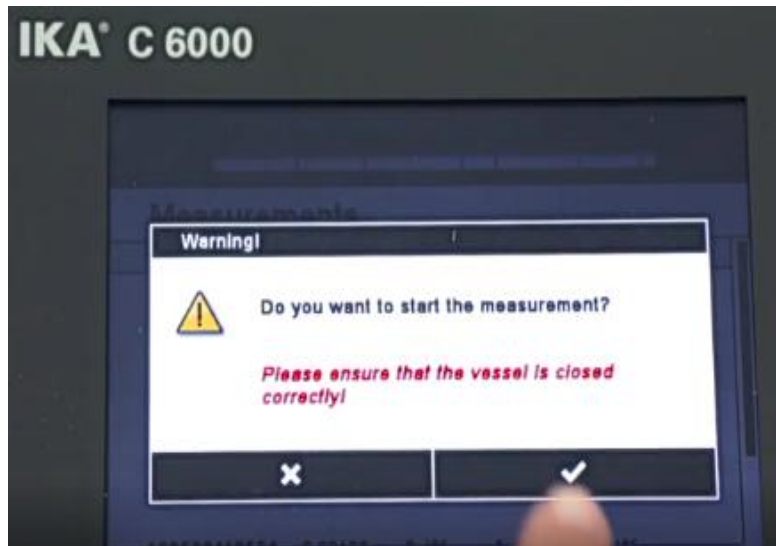
รูปที่ 24 การใส่ลูกบอมม์เข้าตัวเครื่อง

10. เมื่อเสกนได้แล้วนำลูกบอมบี้ไปแบบไว้ที่ตัวเครื่อง

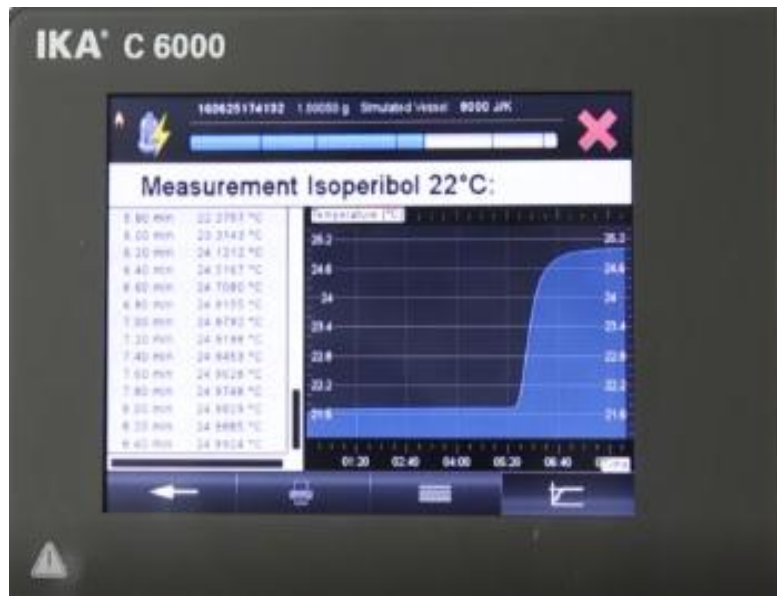
รูปที่ 25 การนำลูกบอมบี้เข้าตัวเครื่อง

11. กด Start เพื่อเริ่มการเผาไหม้

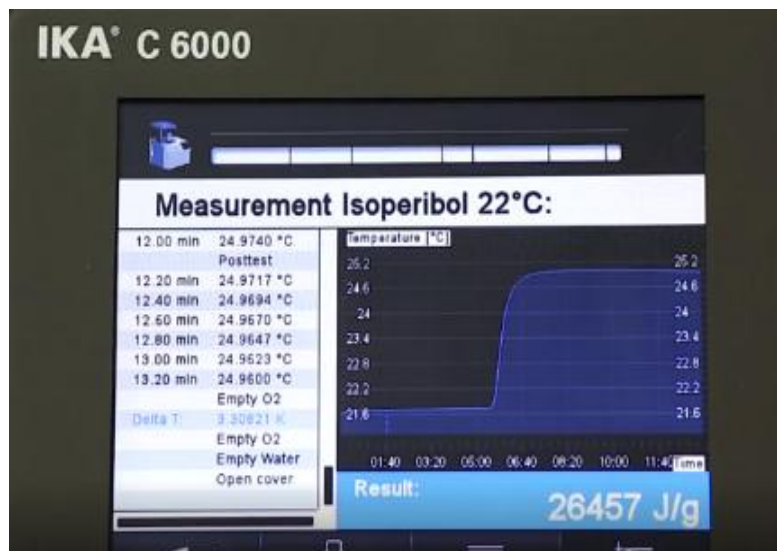
รูปที่ 26 เริ่มการเผาไหม้

12. แสดงการเผาไหม้โดยดูจากค่าอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น

รูปที่ 27 เริ่มการเผาไหม้

13. การเผาไหม้เสร็จสมบูรณ์

รูปที่ 28 การเผาไหม้เสร็จสมบูรณ์

14. นำภาชนะเผาไหม้ออกมาทำความสะอาดเพื่อเตรียมวัดตัวอย่างถัดไปหรือปิดเครื่อง

15. เมื่อเลิกใช้งานทุกครั้งควรปิดวาล์วหัวถังออกซิเจนเสมอ